

SYÖPÄKUNTOUTUJAN TERVEYDENTILA RAND-36-MITTARILLA ARVIOITUNA

Janina Vuorinen & Sari Vuorinen

3.5.2011

KESKEISET KÄSITTEET

- Syöpä, kuntoutus, elämänlaatu ja terveydentila
- Terveystieteissä käsitteitä ”terveys”, ”koettu terveys”, ”terveydentila” ja ”terveyteen liittyvä elämänlaatu” pidetään usein synonyymeinä, sillä ei ole olemassa yhtä yksiselitteistä määritelmää (Kukka & Onatsu 2007).
- Elämänlaatu
 - Yksilön toimintakyky ja koettu terveydentila fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin elämänalueilla
- Koettu terveydentila
 - Ihmisen oma subjektiivinen näkemys senhetkisestä terveydentilasta, hyvinvoinnista ja alttiudesta sairauksille

TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

- Työ on osana Turun ammattikorkeakoulun ja Lounais-Suomen Syöpäyhdistys ry:n ”Syöpäpotilaiden hyvä hoitopolku – Syöpäkuntoutujien kuntoutustoiminnan tuloksellisuuden arviointi (2010–2011)” –yhteistyöprojektia.
- Tarkoituksena oli kartoittaa syöpäkuntoutujan terveydentilaa RAND-36-mittarilla arvioituna.
- Tavoitteena oli kuntoutustoiminnan kehittäminen, siten että kuntoutus vastaisi parhaiten syöpäkuntoutujien tarpeita.
- Tutkimuksella saadaan tietoa siitä, millainen syöpäkuntoutujien terveydentila on eri osa-alueilla ennen kuntoutusta.

Tutkimusongelmat olivat:

1. Millaiseksi vastanneet ovat arvioineet terveydentilansa kuntoutukseen tullessa kahdeksalla eri ulottuvuudella?
 - 1.1 Onko kuntoutujien fyysisessä ja psyykkisessä terveydentilassa eroavaisuuksia?
2. Onko taustamuuttujilla yhteyttä syöpäkuntoutujan terveydentilaan ja jos on, niin millaista?

AINEISTO

- Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Lounais-Suomen Syöpäyhdistyksen kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseille vuonna 2010 osallistuneet syöpäkuntoutujat.
- Tutkimukseen osallistui 186 syöpäkuntoutujaa.
- Vastaajat täyttivät ennen kuntoutusjaksoaan RAND-36-kyselylomakkeen.

RAND-36-MITTARI

- Mittari on kehitetty Yhdysvalloissa vuonna 1989 osana Medical Outcome Study (MOS) –tutkimushanketta.
- RAND-36 on moniulotteinen yleinen profiilimittari, jolla kyetään mittaamaan esimerkiksi väestön terveydentilaa tai vertailemaan eri sairauksien vaikutuksia.
- Kyseessä on 36 kysymystä sisältävä terveydentilaa mittaava lomake, jossa vastausvaihtoehdot on kuvailtu Likertin asteikolla.
- Vastausvaihtoehdot on kuvailtu sanallisesti ja vastaajat ovat ympyröineet mielipidettään vastanneen luvun.

MITTARIN ULOTTUVUUDET

- RAND-36-mittariin on sisällytetty hyvinvoinnin kahdeksan eri ulottuvuutta, joita ovat:
 - Koettu terveydentila
 - Fyysinen toimintakyky
 - Psyykkinen hyvinvointi
 - Sosiaalinen toimintakyky
 - Tarmokkuus
 - Kivuttomuus
 - Fyysinen roolitoiminta
 - Psyykkinen roolitoiminta
- Kaikki kahdeksan ulottuvuutta voidaan jakaa myös kahteen perusulottuvuuteen; **fyysiseen ja psyykkiseen terveydentilaan**

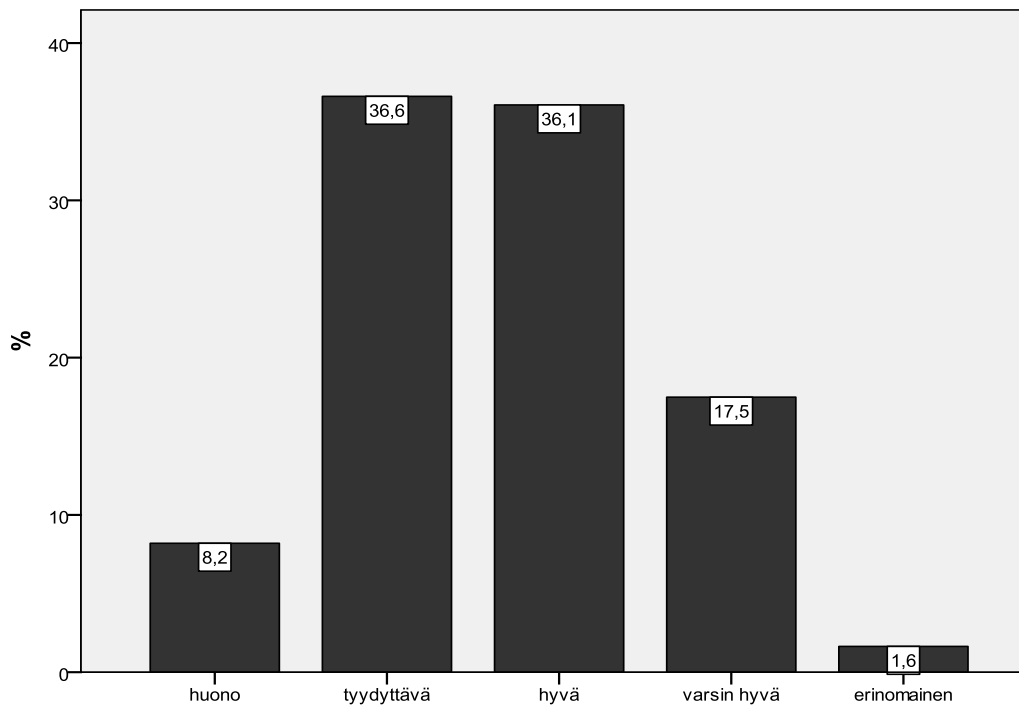
ANALYYSI

- Aineisto analysoitiin tilastollisesti PASW Statistics – ohjelmalla (entinen SPSS).
- 11 kysymysosion vastausvaihtoehdot pisteytettiin välille 0–100; matalin vastausvaihtoehto saa arvon nolla ja korkein arvon sata.
 - 0–100:aan pisteytys mahdollistaa asteikoiden samansuuntaisuuden ja tulosten välisen vertailun.
- Kysymykset luokiteltiin ulottuvuuksittain.
- Kysymys 2 ei sisälly yhteenkään ulottuvuuteen, joten se analysoitiin erikseen.

VASTANNEIDEN TAUSTAMUUTTUJAT

		f	f%
sukupuoli	nainen	159	85%
	mies	27	15%
ikäluokitus	10-19	12	6%
	20-29	9	5%
	30-39	0	0%
	40-49	5	3%
	50-59	32	17%
	60-69	88	47%
	70-79	38	20%
	80-89	2	1%
syöpä	rintasyöpä	90	48%
	leukemia	11	6%
	aivokasvaimet	6	3%
	vatsasyövät	12	6%
	muut verisyövät	13	7%
	lymfooma	25	13%
	ihosyövät	2	1%
	gynekologiset muut	24	13%
	suun alueen syövät	1	1%
	imusolmukesyöpä	1	1%
	urologiset syövät	1	1%
	uusiutuminen	ei uusiutunut	155
uusiutunut		9	5%

KOETTU TERVEYS VASTAUSHETKELLÄ

	f	f%
paljon huonompi kuin vuosi sitten	15	8,1
jonkin verran huonompi kuin vuosi sitten	46	24,7
suunnilleen samanlainen	39	21,0
jonkin verran parempi kuin vuosi sitten	42	22,6
paljon parempi kuin vuosi sitten	42	22,6
Puuttuvat	2	1,0
Yhteensä	186	100,0

FYYSINEN TOIMINTAKYKY

Kysymykset	Rajoittaa paljon		Rajoittaa hiukan		ei rajoita yhtään	
	f	%	f	%	f	%
3 huomattava ponnistus	106	58%	60	33%	18	10%
4 kohtalainen ponnistus	30	16%	98	54%	54	30%
5 nosto/kantaminen	33	18%	78	43%	69	38%
6 usean kerroksen nousu	47	26%	83	45%	54	29%
7 yhden kerroksen nousu	9	5%	49	27%	126	68%
8 vartalon taivuttaminen	32	18%	89	49%	60	33%
9 2km kävely	35	19%	57	31%	90	49%
10 puolen km kävely	11	6%	46	26%	123	68%
11 100 m kävely	5	3%	23	13%	153	85%
12 kylpeminen/vaatetus	5	3%	32	17%	147	80%

FYYSINEN JA PSYKKINEN ROOLITOIMINTA

	kyllä		ei	
	f	f %	f	f %
13 (fr) työajan vähentäminen	76	42%	104	58%
14 (fr) aikaan saaminen	102	56%	80	44%
15 (fr) terveydentilan asettamat rajoitukset	108	59%	74	41%
16 (fr) suoriutuminen työstä/tehtävistä	90	49%	92	51%
17 (pr) työajan vähentäminen	62	34%	119	66%
18 (pr) aikaan saaminen	90	50%	90	50%
19 (pr) huolellisuus työssä/tehtävissä	63	35%	117	65%

fr= fyysinen roolitoiminta, pr= psyykkinen roolitoiminta

PSYKKINEN HYVINVOINTI

		f	f%
Hermostuneisuus	koko ajan	1	1%
	suurimman osan	2	1%
	huomattavan osan	16	9%
	jonkin aikaa	36	20%
	vähän aikaa	65	35%
	en lainkaan	63	34%
Mielialtaan matala	koko ajan	5	3%
	suurimman osan	4	2%
	huomattavan osan	15	8%
	jonkin aikaa	17	9%
	vähän aikaa	55	30%
	en lainkaan	87	48%
Tyyni / Rauhallinen	en lainkaan	12	7%
	vähän aikaa	15	8%
	jonkin aikaa	30	16%
	huomattavan osan	45	25%
	suurimman osan	65	36%
	koko ajan	15	8%
Alakuloinen / Apea	koko ajan	4	2%
	suurimman osan	5	3%
	huomattavan osan	10	6%
	jonkin aikaa	44	24%
	vähän aikaa	66	36%
	en lainkaan	52	29%
Onnellinen	en lainkaan	11	6%
	vähän aikaa	20	11%
	jonkin aikaa	28	15%
	huomattavan osan	56	31%
	suurimman osan	55	30%

KIVUTTOMUUS

		f	f%
21 Kipujen voimakkuus	erittäin voimakkaita	6	3%
	voimakkaita	16	9%
	kohtalaisia	43	24%
	lieviä	46	25%
	hyvin lieviä	37	20%
	ei lainkaan	34	19%
22 Kipujen häiritsevyys	erittäin paljon	6	3%
	melko paljon	20	11%
	kohtalaisesti	43	23%
	hieman	71	39%
	ei lainkaan	43	23%

TARMOKKUUS

Tuntemukset viimeisen neljän viikon aikana		f	f%
23 Elinvoimaisuus	en lainkaan	19	10%
	vähän aikaa	21	12%
	jonkin aikaa	38	21%
	huomattavan osan	49	27%
	suurimman osan	42	23%
	koko ajan	12	7%
27 Tarmokkuus	en lainkaan	20	11%
	vähän aikaa	29	16%
	jonkin aikaa	42	23%
	huomattavan osan	53	29%
	suurimman osan	34	19%
	koko ajan	5	3%
29 Loppuunkuluneisuus	koko ajan	5	3%
	suurimman osan	6	3%
	huomattavan osan	19	10%
	jonkin aikaa	31	17%
	vähän aikaa	43	24%
	en lainkaan	78	43%
31 Väsyneisyys	koko ajan	11	6%
	suurimman osan	13	7%
	huomattavan osan	43	23%
	jonkin aikaa	60	33%
	vähän aikaa	46	25%
	en lainkaan	10	5%

SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY

Neljän viikon aikana terveydentila			
häirinyt sosiaalista kanssakäymistä		f	f %
20	erittäin paljon	4	2%
	melko paljon	17	9%
	kohtalaisesti	20	11%
	hieman	73	40%
	ei lainkaan	69	38%
32	koko ajan	5	2%
	suurimman osan aikaa	13	7%
	jonkin aikaa	38	23%
	vähän aikaa	45	25%
	ei lainkaan	76	43%

SUMMAMUUTTUJIEN PISTEKESKIVÄRTÖ

	N	Ka	Keskihajonta
koettuterveys	178	50,44	19,421
fyys.toimikyky	184	65,94	23,470
fyys.roolitoim	183	48,04	42,836
psykk.roolitoim	180	60,28	41,663
sos.toim.kyky	175	75,57	23,966
kivuttomuus	182	64,31	25,185
tarmokkuus	183	58,07	21,834
psykk.hyvinvointi	183	70,45	18,203

FYYSINEN JA PSYKKINEN TERVEYDENTILA IKÄLUOKITTAIN

Ikäluokitus		Fyysinen terveydentila	Psyykkinen terveydentila
10-19	Ka	64,5965	62,7632
	n	12	12
	keskihajonta	23,07524	22,36026
20-29	Ka	74,1919	70,1933
	n	9	9
	keskihajonta	16,89213	15,75789
40-49	ka	62,0435	57,6842
	n	5	5
	keskihajonta	27,58583	24,74062
50-59	Ka	57,8177	56,1997
	n	32	32
	keskihajonta	16,73900	17,90799
60-69	Ka	57,8815	63,1548
	n	88	87
	keskihajonta	22,11436	19,11268
70-79	Ka	50,8608	59,7985
	n	38	38
	keskihajonta	19,94122	16,82859
80-89	Ka	46,7787	70,9503
	n	2	2
	keskihajonta	21,26910	6,84364
Yht.	Ka	57,6511	61,5158
	n	186	185
	Keskihajonta	21,14481	18,65225

RINTASYÖPÄKUNTOUTUJIIEN TERVEYDENTILA

Saarinen ym. 2010

Ulottuvuudet	Keskiarvot	Keskihajonta	Keskiarvot	Keskihajonta
Koettu terveys	50,2 (n=86)	18,8	52,6 (n=84)	17,2
Fyysinen toimintakyky	64,7 (n=89)	21,9	74,6 (n=79)	20,0
Psyykkinen hyvinvointi	68,6 (n=88)	17,7	64,6 (n= 80)	21,2
Sosiaalinen toimintakyky	74,9 (n=84)	24,5	62,5 (n=85)	29,3
Tarmokkuus	56,3 (n=88)	21,7	48,1 (n=85)	25,4
Kivuttomuus	62,7 (n=87)	23,7	61,5 (n=84)	23,5
Roolisuoriutuminen/ fyys.	50,0 (n=87)	43,4	40,6 (n=77)	38,9
Roolisuoriutuminen/ psyyk.	56,9 (n=87)	41,9	50,2 (n=77)	41,8

EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

- Aineisto on analysoitu ja raportoitu objektiivisesti ja huolellisesti.
- Tutkimukseen liittyviä tietoja ei ole luovutettu ulkopuolisten käyttöön ja tiedot hävitettiin asianmukaisesti.
- RAND-36-mittaria voidaan pitää luotettavana, sillä se on yksi käytetyimmistä terveyteen liittyvän elämänlaadun mittareista koko maailmassa (Hays & Morales 2001). Mittaria on myös käytetty muiden mittarien validointitutkimuksissa (Pekkonen 2010).
- Summamuuttujia muodostettaessa otettiin huomioon mittarin analysoinnin ohjeistus puuttuvista tiedoista.

KEHITTÄMIS- JA JATKOTUTKIMUSEHDOTUKSET

- Syöpäkuntoutujat tarvitsevat enemmän fyysistä toimintakykyä painottavaa toimintaa kuntoutukseensa.
- Naiset osallistuvat miehiä aktiivisemmin sopeutumisvalmennuskursseille.
 - Kuntoutuskursseja kehitettäessä tulisikin ottaa huomioon entistä enemmän myös miesten tarpeet, jotta miehet uskaltautuisivat mukaan kuntoutustoimintaan.
- Jatkossa aineistoa tullaan käyttämään arvioitaessa syöpäkuntoutuksen vaikuttavuutta vertailemalla potilaiden terveydentilaa ennen ja jälkeen kuntoutusta.